

Zdravlje u Međimurskoj županiji

Provođenje tečajeva za trudnice u Međimurskoj županiji

Renata Kutnjak Kiš

Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije

Ključne riječi: organizacija, tečajevi za trudnice, Međimurska županija, period 1998.-2009., rezultati**Uvod:**

1998. godine Županijska bolnica Čakovec je postala "Bolnica - prijatelj djece", te se ukazala potreba za edukacijom trudnica, obzirom da su zbog organizacijskih promjena u zdravstvenoj zaštiti žena ukinuti Dispanzeri za žene, odnosno Savjetovaništa za trudnice. Uz to su stope mortaliteta dojenčadi za Međimursku županiju bile među najvišima u Republici Hrvatskoj, te smo bili svjesni važnosti brige o trudnici, njenom zdravlju, kao i zdravlju novorođenčeta. Premda je trudnoća normalan fiziološki proces, udružena je s mnogim ozbiljnim rizicima za zdravlje žene te zdravlje i život nerođenog djeteta. Zato je neophodno pružiti trudnicama i njihovim partnerima informacije o postupcima koji mogu pridonijeti poboljšanju zdravlja trudnice i ploda, te ih upoznati s mnogim upozoravajućim znakovima pojedinih bolesti, kako bi na vrijeme mogli potražiti pomoć zdravstvenog osoblja. Trudnoća i rođenje djeteta je poseban događaj u životu žene i njezine obitelji, te izuzetno pogodno vrijeme za zdravstveno savjetovanje, odnosno prosvjeđivanje. Stoga se u Međimurskoj županiji tečajevi za trudnice održavaju od 1998. godine. Tečajevi su namijenjeni ne samo trudnicama nego i njihovim partnerima, te je ovaj tečaj zapravo i priprema partnera za porod. Istraživanja pokazuju da je udio partnera prisutnih na porodu kod trudnica polaznica tečajeva značajnije veći nego u ukupnoj populaciji trudnica, a prisustvo partnera tijekom poroda se povoljno odražava na tijek poroda, a onda i zdravlje roditelja i djeteta.

Organizacija tečajeva:

Organizator Tečajeva za trudnice je Djelatnost javnog zdravstva Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije i Ginekološki odjel Županijske bolnice Čakovec. Program predavanja je osmislio i provodi ga interdisciplinarni tim stručnjaka iz Županijske bolnice Čakovec i Doma zdravlja Čakovec, a sastoji se od 7 predavanja. Predavanja se održavaju u večernjim satima u predavaonici zdravstvenog odgoja Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije. Trudnice o održavanju tečajeva informiraju ginekolozi iz PZZ, patronažne sestre iz Doma zdravlja Čakovec, liječnici opće/obiteljske medicine, a povremeno se informiraju preko medija. U Zavodu za javno zdravstvo se vrši prijava telefonom ili osobno dolaskom u Zavod. Kad se zaprimi dovoljan broj prijava (10-15 trudnica) organizira se tečaj koji traje 6 radnih dana.

Tečajevi za trudnice se u Međimurskoj županiji održavaju od 1998. godine. Do 2006. godine održavali su se u sklopu projekta «Čakovec-zdravi grad», te je do tada samo grad Čakovec osiguravao financijska sredstva za njihovo provođenje, dok od 2006. godine, ovaj program financijalno podržava i Međimurska županija, premda ne kontinuirano.

Neposredni ciljevi programa:

1. postići da trudnica i njezin partner usvoje znanja o:
  - normalnom razvoju i rastu fetusa, te faktorima koji mogu ometati rast i razvoj
  - osobnoj higijeni i pravilnoj prehrani tijekom trudnoće
  - njezi i prehrani novorođenčeta i dojenčeta
  - prednostima prirodne prehrane, preprekama dojenju i tehnikama dojenja
  - tijeku poroda, te tehnikama pravilnog disanja i opuštanja tijekom poroda
2. postići da trudnica i njezin partner usvoje pozitivan stav o dojenju
3. postići da i očevi budu prisutni na porodu te da i oni aktivno sudjeluju u smislu pružanja psihološke podrške

Posredni ciljevi programa:

1. unapređenje i očuvanje zdravlja trudnice i roditelja
2. promidžba dojenja
3. smanjenje mrtvorođenosti, smrtnosti i pobola novorođenčeta i dojenčeta

Metode rada pri provođenju tečajeva za trudnice:

- zdravstveno prosvjeđivanje putem tiskanog materijala - letaka i brošura čime postizemo prijenos znanja, potičemo motivaciju i djelomično djelujemo na promijenu stavova
- rad s malom grupom po 20 - tak sudionika- (trudnica i njihovih partnera) u kontinuitetu kroz sedam tema čime dolazi također do usvajanja znanja, ali i do promijene navika i stavova, te usvajanja novih vještina
- u radu s malom grupom koriste se audiovizualna sredstva - dijapozitivi, prozirnice, video filmovi i demonstracija - praktična iskustva i kontakt trudnice s odjelnom medicinskom sestrom

Teme predavanja i predavači:

1. Začeće i trudnoća, porođaj i puerperij, tehnika disanja u porodu-spec.ginekologije i porodništva
2. Olakšavanje boli u porođju-spec. anestezije i reanimacije
3. Novorođenče-spec. za dječje bolesti
4. Problemi dojenja, prehrana malog djeteta- spec. za dječje bolesti
5. Praktična iskustva i kontakt trudnice s primaljom-medicinska sestra primaljskog smjera
6. Psihičke promjene i psihološki utjecaj trudnoće na ženu i obitelj-prof. psihologije
7. Priprema majke i djeteta za dolazak iz rodišta-med.sestra patronažnog smjera

U sklopu tečaja parovima ili trudnicama su dostupni slijedeći edukativni materijali:

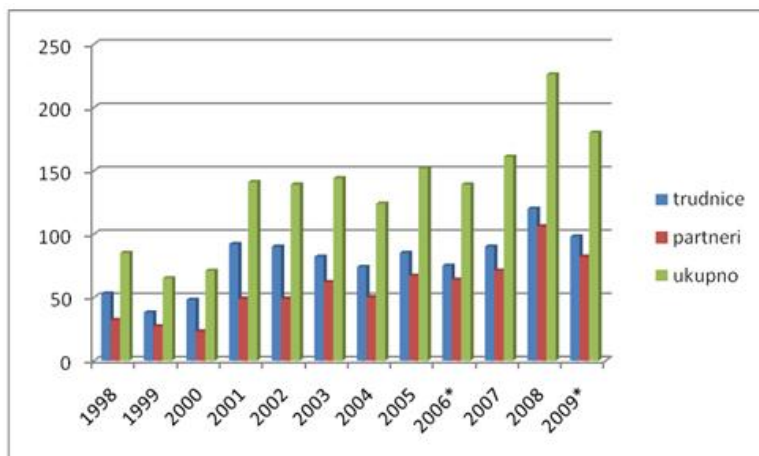
«Upute o dojenju majkama», Županijska bolnica Čakovec; «Upute majkama za njegu novorođenčeta», Županijska bolnica Čakovec; «Trudnoća i dojenje», UNICEF; mr.sc. Marija Hegeduš-Jungvirth, dr.med., «Najbolja hrana», grad Čakovec, te od 2005. godine Priručnik za (buduće) roditelje «Dobro je znati prije, za vrijeme i nakon poroda» Klinike za ženske bolesti i porode KBC Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te edukativni letak «Trudnoća i pušenje duhana» Povjerenstva za borbu protiv pušenja Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske.

Rezultati:

Analizom podataka prikupljenih upitnikom koji trudnica popunjava na tečaju, te temeljem podataka rutinske zdravstvene statistike, dobili smo slijedeće rezultate: od 1998.-2009. godine, program tečaja je završilo 945 trudnica i 682 njihovih partnera (uz 72% trudnica je sudjelovao i partner). Među trudnicama koje su sudjelovale na tečajevima bilo je 825 (87%) prvorođki. U istom je periodu u Županijskoj bolnici Čakovec bilo obavljeno 14.383 poroda, a 6.370 žena je rodilo prvi put. Tako je tečajevima za trudnice bilo obuhvaćeno ukupno 7% trudnica, odnosno 13% prvorođki. Najveći udio trudnica polaznica tečajeva je u dobi od 25-29 godina-50%, te potom u dobi od 20-24 godine-25%. Prema stručnoj spremi 60% trudnica je imalo srednju stručnu spremu,

23% visoku, 15% višu, a 2% je imalo završenu samo osnovnu školu. Prije trudnoće je pušilo 30% trudnica, a u trudnoći je nastavilo pušiti njih 8%. Prema intenzitetu pušenja 11% trudnica puši do 5 cigareta tjedno, 80% puši do 10 cigareta dnevno, a 3% trudnica puši dnevno 10 i više cigareta. U periodu od 1998.-2003. godine udio trudnica koje su pušile tijekom trudnoće bio je veći nego u periodu od 2004.-2009. godine (10% u odnosu na 7%). Tijekom godina došlo je do povećanja broja partnera polaznika tečaja, u periodu od 1998.-2003. godine je uz 60% trudnica sudjelovao i partner, a u periodu od 2004.-2009. godine je partner bio prisutan uz 81% trudnica.

Grafikon 1. Polaznici tečajeva za trudnice u Međimurskoj županiji od 4. mjeseca 1998.-10. mjeseca 2009. godine

* 2006. i 2009. godine se zbog nedostatka financijskih sredstava u drugom dijelu godine tečajevi nisu održavali

Rasprava i zaključak:

Tečajevi za trudnice se u Međimurskoj županiji provode od 1998. godine u suradnji Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije, Županijske bolnice Čakovec, Doma zdravlja Čakovec, grada Čakovca i Međimurske županije. Mi smo bili među prvim županijama u Republici Hrvatskoj u kojima su se organizirali tečajevi za trudnice, a specifičnost našeg programa je u tome što se oni organiziraju uz intersektorsku i međuprofesionalnu suradnju. Tečajevi za trudnice su besplatni za polaznike, no unatoč tome nismo u potpunosti zadovoljni obuhvatom trudnica tečajevima, premda obuhvat raste. Zbog nedostatka financijskih sredstava u dva je navrata došlo do prekida provođenja programa, a nažalost tečajevi se ne održavaju niti sada. Ovih smo dana dobili informaciju da je Međimurska županija osigurala sredstva za nastavak programa u ovoj godini. Prekidi u provođenju tečajeva zasigurno se nepovoljno odražavaju na odziv, te bi u narednom periodu bilo važno osigurati kontinuirano provođenje programa. Uočili smo da raste broj partnera koji dolaze na tečaj, pa vjerujemo da raste i udio partnera koji su uz rođenje djeteta dobili informaciju da je Međimurska županija osigurala sredstva za nastavak programa u ovoj godini. Prekidi u provođenju tečajeva zasigurno se nepovoljno odražavaju na odziv, te bi u narednom periodu bilo važno osigurati kontinuirano provođenje programa. Uočili smo da raste broj partnera koji dolaze na tečaj, pa vjerujemo da raste i udio partnera koji su uz rođenje djeteta dobili informaciju da je Međimurska županija osigurala sredstva za nastavak programa u ovoj godini. Prekidi u provođenju tečajeva zasigurno se nepovoljno odražavaju na odziv, te bi u narednom periodu bilo važno osigurati kontinuirano provođenje programa.

Uočili smo ujedno da se smanjuje broj trudnica koje puše. Nažalost, u program tečajeva se uključuje premalo trudnica nižeg obrazovnog statusa, a upravo bi njima znanje i iskustvo stečeno u ovom programu bilo od izuzetne koristi. Stoga u narednom periodu uz osiguravanje kontinuiteta programa, nastojat ćemo povećati broj polaznica tečajeva nižeg obrazovnog statusa.

Literatura:

1. Kutnjak Kiš R, Topličanec S, Elkaz B, Hegeduš-Jungvirth M, Žvorc J, Husnjak LJ, Horvat N, Šimunić Đ. Petogodišnje provođenje tečajeva za trudnice u Međimurskoj županiji-primjer zdravstvene intervencije: knjiga sažetaka, I Kongres preventivne medicine, Zagreb 2003.

Kontakt adresa:

Renata Kutnjak Kiš, dr.med., spec.epidemiolog, voditeljica programa tečajeva
Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije
Djelatnost javnog zdravstva
Ivana Gorana Kovačića 1E
40.000 Čakovec
Tel. 040 386 839
e-mail: renata.kutnjak-kis@zzjz-ck.hr